

Position paper van AOb, CNV Onderwijs en FvOv t.b.v. rondetafel Nationaal Programma Onderwijs (NPO)

Het Nederlandse onderwijs heeft in coronatijd laten zien veerkrachtig te zijn. Binnen een hele korte periode zijn er grote stappen gezet om het onderwijs doorgang te laten vinden en de gevolgen voor leerlingen zoveel mogelijk te beperken. Dankzij de inspanning van alle medewerkers konden scholen binnen afzienbare tijd overstappen op afstandsonderwijs. Desondanks laat de afgelopen periode sporen achter, ook in het onderwijs. De uitdagingen die voortkomen uit de coronacrisis kwamen bovenop de reeds bestaande problemen in het onderwijs, zoals het lerarentekort. Op het niveau van de leerling zien we dat corona heeft gezorgd voor een verdieping van scheidslijnen tussen kansarme en kansrijke leerlingen.

Het aangekondigde eenmalige steunpakket van 8,5 miljard euro om de komende tweeënhalf jaar corona-achterstanden bij leerlingen en studenten weg te werken werd aanvankelijk positief ontvangen: de gevoelde urgentie om nu te investeren in het onderwijs werd ervaren als steun in de rug. Tegelijk voelt deze eenmalige miljardeninvestering - die vlak voor de verkiezingen werd aangekondigd - als een afleidingsmanoeuvre en zoethouder, omdat onze oproep om de structurele problemen in het onderwijs aan te pakken al klinkt sinds 2017.

Gedeelde zorgen m.b.t. het Nationaal Programma Onderwijs (NPO)

Incidenteel geld

- Het is op zichzelf goed dat het kabinet eenmalig 8,5 miljard euro heeft uitgetrokken om het onderwijs te hulp te schieten, maar de onderliggende, structurele problemen zoals het lerarentekort, de tanende onderwijskwaliteit, de werkdruk en oplopende kansenongelijkheid kunnen hiermee niet worden opgelost. Daarvoor zijn structurele middelen nodig. We waarschuwen daarom bij deze eenmalige miljardeninjectie voor te hooggespannen verwachtingen in de politiek en samenleving.

Tijdpad en looptijd

- In maart zijn de scholen geïnformeerd over het tijdpad. Dit tijdpad is te ambitieus. Er wordt in korte tijd op leerling- en schoolniveau een analyse van de scholen gevraagd, terwijl de werkdruk (mede door het lerarentekort en uitval ten gevolge van ziekte en/of quarantaines) enorm is. Het NPO is dus een éxtra belasting voor de besturen en de schoolteams. En dat na een loodzware corona-tijd en midden in de eindexamenperiode en afsluiting van groep 8. Het is niet realistisch om scholen op deze korte termijn te vragen de schoolscan uit te voeren, keuzes te maken, en met goedkeuring van de MR nog vóór de aanstaande zomervakantie een schoolspecifiek programma te ontwikkelen.

- Het NPO heeft een looptijd van 2,5 jaar. Binnen deze periode komt er 8,5 miljard euro vrij, waarvan 5,8 miljard euro is bestemd voor het funderend onderwijs. De besteding van zo'n substantieel bedrag brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Om te voorkomen dat het geld niet doelmatig en / of effectief wordt besteed, pleiten we voor het verlengen van de looptijd naar vier jaar. Dit stelt scholen in staat om het geld gericht in te zetten en leerlingen ook op middellange termijn te ondersteunen.

Betrokkenheid van het personeel

- Het is van groot belang dat het onderwijsteam direct wordt betrokken bij de besteding van het geld en het maken van een plan, zodat het op draagvlak kan rekenen. De betrokkenheid van het team moet worden geborgd door een toets die wordt uitgevoerd door de PMR. Pas daarna kan er door de MR worden ingestemd met het schoolplan.
- De vereisten rondom de betrokkenheid van het schoolteam moeten worden opgenomen in de nog te verschijnen regeling van de overheid. Anders ontbreekt het zowel het ministerie als de MR aan een basis om navolging van die vereisten te kunnen afdwingen.
- De minister heeft aangegeven dat hij van plan is om een meldpunt in te richten (vergelijkbaar met de werkdrukelden) waar docenten zich kunnen melden als het proces binnen de school qua afstemming of betrokkenheid niet goed verloopt. Zowel het ministerie als de werkgeversorganisaties hebben echter aangegeven terughoudend te zijn wat betreft het afdwingen van betrokkenheid. Ons lijkt een meldpunt niet zinvol wanneer er niet op geacteerd kan worden – wat bij het meldpunt werkdrukkiddelen wel het geval was. We zijn een voorstander van een meldpunt, maar dan wel met 'tanden'.
- We ontvangen momenteel signalen van leden dat er schoolbesturen zijn die een deel van het beschikbare budget per leerling willen afkomen voor de bovenschoolse organisatie, soms wel tot 20 procent. Dit vinden wij onaanvaardbaar. Het geld moet terecht komen bij de leerling, op school en in de klas. Het primaat moet bij het schoolteam blijven liggen.

Menukaart bewezen interventies

- Voor het inlopen van vertragingen in de leerontwikkeling van leerlingen kunnen scholen kiezen uit een door het ministerie opgestelde menukaart met bewezen effectieve interventies. Vanzelfsprekend delen wij de opvatting dat het geld moet worden besteed aan de juiste interventies. De gekozen top-down benadering beperkt echter de professionele ruimte van schoolteams om eigenstandige keuzes te maken. Net als bij de succesvolle besteding van de werkdrukkelden dient het onderwijsteam aan zet te zijn.

- De meest effectieve interventies uit de menukaart hebben hoofdzakelijk betrekking op het primaire proces. Voor de uitvoering hiervan zijn gekwalificeerde docenten nodig, bij voorkeur de eigen docent. Dit vraagt om investeringen in het eigen personeel door het omzetten van tijdelijke dienstverbanden naar vast, vrijwillige uitbreiding van deeltijdaanstellingen, uitstel van (vroeg)pensioen etc. De centrale rol van de (eigen) docent maakt dat we tegelijk oog moeten hebben voor de belastbaarheid van leraren.
- Voor een effectieve inzet van de middelen is het daarnaast van belang dat de keuzes uit de menukaart worden gemaakt op basis van een grondige interpretatie van de schoolscan. Een menukaart heeft het karakter van een opsomming van middelen terwijl het daadwerkelijke doel daarbij mogelijk uit het oog wordt verloren. Het is van belang dat scholen de interne begeleidingsstructuur (begeleiders, orthopedagogen, schoolpsychologen) inschakelen om de interventies doelgericht te laten zijn.

Inzet commerciële bureaus

- Geheel in lijn met de aangenomen motie Futselaar zijn wij van mening dat er waarborgen nodig zijn om te voorkomen dat er ongewenst geld uit het NPO weglekt naar commerciële bureaus.¹ Scholen kunnen beter inzetten op de expertise van het eigen personeel zodat er sprake is van duurzame ontwikkeling en zodat de opgedane expertise binnen de school blijft. De wijze waarop de motie nu wordt uitgevoerd verontrust ons. Het ontbreekt nog altijd aan een duidelijke grens: welk extern aanbod is wél aanvaardbaar en wat niet? Er moet een eenduidig afwegingskader worden ontwikkeld.

Verantwoording plannen

- Er bestaat op dit moment ons inziens nog teveel onduidelijkheid over de verantwoording die moet worden afgelegd, zowel op financieel als inhoudelijk vlak. Er moet vóóraf een duidelijk verantwoordingskader zijn, dat geen bureaucratisch monster wordt. Voorkomen moet worden dat onduidelijkheden of kleine administratieve omissies leiden tot onverbidelijke terugbetalingsverplichtingen met grote gevolgen voor scholen

Het coronavirus stelt het onderwijs voor grote uitdagingen. Wij zijn blij met het gedeelde gevoel van urgentie om het onderwijs te ondersteunen. De komende periode blijven we graag betrokken bij de doorontwikkeling van het NPO. Maar de voortvarendheid waarmee het NPO vorm krijgt zouden we ook graag teruzien bij de aanpak van de structurele crisis in het onderwijs: die van het lerarentekort, kansenongelijkheid en dalende prestaties.

¹ Kamerstukken II 2020/21, 35 570 VIII, nr. 201